

Eyes, oog voor ICT bij kleuters

Een ICT-project in de kleuterschool? Dat kan!

Praktijkvoorbeeld

[Kristof De Loose](#) - ICT- en zorgcoördinator in de gemeentelijke basisschool De Waterleest in Epegem

Trefwoorden: kleuterklas, ogen, Zintuigen, eindtermen, ICT

Toon alle artikels binnen de set [ICT in de kleuterklas](#)

1. SAMENVATTING

Binnen het onderwijs zijn er diverse projecten opgezet die tot doel hebben om de samenwerking tussen scholen binnen Europa te bevorderen door het gebruik van ICT. Binnen het internationaal ICT-project 'Eyes' kunnen de kleuters gedurende één schooljaar aan vier opdrachten werken rond het thema 'Ogen'. Hiervoor is telkens een bepaalde periode voorzien. De inhoud van deze opdrachten komt verder in dit artikel ruim aan bod. De deelnemende scholen mailen de resultaten van hun opdrachten (foto's, links naar YouTube, ...) door naar de projectcoördinator die alles op de speciaal hiervoor aangemaakte projectsite plaatst.

Er wordt hier gewerkt rond het thema 'Zintuigen' en meer specifiek rond 'Ogen'. Het project richt zich naar alle klassen van de kleuterschool en werd effectief uitgevoerd tijdens het schooljaar 2007-2008. Het was toen één van de eerste ICT-projecten met kleuters in Vlaanderen.

2. INLEIDING

De school

De gemeentelijke basisschool De Waterleest bevindt zich in Epegem, een deelgemeente van Zemst, op een boogscheut van Mechelen. Het betreft hier een autonome basisschool (kleuter- en lagere school) met ongeveer 475 leerlingen die verdeeld zijn over acht kleuterklassen en veertien lagerschoolklassen. De laatste jaren kende de school een serieuze aangroei van het leerlingenaantal en was uitbreiding van de gebouwen dan ook noodzakelijk.

Het ICT-verhaal

Binnen GBS De Waterleest werden er sinds de intrede van de ICT-coördinator in het onderwijslandschap een aantal nieuwigheden geïntroduceerd. Zo heeft de school een eigen website (<http://www.gbsdewaterleest.be>) en zijn de diverse leerkrachten via hun schoolmail bereikbaar. Ook de overstap naar een servergebaseerd netwerk is een feit. Wat nu een evidentie is, was zeven jaar geleden nog pionierswerk, toen de laptops op school werden geïntroduceerd. Een volgende stap zal het gebruik van de interactieve schoolborden zijn. Hierbij willen we nog even vermelden dat elke leerkracht binnen dit ICT-verhaal werkt op eigen snelheid.

Eyes

Binnen Eyes participeerden in de eerste plaats de twee klassen van de derde kleuterklas van de organiserende school. Daarnaast zegden ook 55 andere scholen uit 20 verschillende landen hun deelname toe. In het totaal wierpen dus meer dan 1000 kleuters en leerlingen hun oog op Eyes. Een ruim kleuterpubliek deed op deze manier aan virtuele uitwisseling. Vermeldenswaardig hierbij is zeker de deelname van een school uit het bijzonder onderwijs (Sint-Jans-Molenbeek). Het initiatief voor dit project kwam dus vanuit GBS De Waterleest. Het thema werd gekozen na overleg met de twee kleuterleidsters van de derde kleuterklas. De projectsite (<http://eyes.gbsdewaterleest.be>) werd ontworpen, opdrachten werden uitgewerkt en via mail werden duizenden scholen aangeschreven met de vraag om mee te doen aan dit project.

In eerste instantie werd het project en de bijbehorende site enkel in het Nederlands ontwikkeld. Om een zo ruim mogelijk publiek te bereiken, werd de site nadien nog in het Engels, Frans en Duits vertaald. Tijdens het schooljaar bestond de coördinatie uit de volgende taken: de uitwerking van de verschillende opdrachten opvolgen, een hulplijn zijn voor de deelnemers en de doorgemaakte resultaten van deze opdrachten op de projectsite plaatsen. Vele (nachtelijke) uurtjes dus, maar de tevredenheid over het behaalde

resultaat was enorm.

3. VOORSTELLING VAN HET PROJECT EYES

Computervaardige kleuters

Tegenwoordig zitten de kinderen van jongs af aan de computer gekluisterd. Het aantal kleuters dat al over serieus wat computervaardigheden beschikt, neemt alsmaar toe. Het idee rijpte dan ook om een ICT-project op te starten voor de derde kleuterklas (groep 2).

In die derde kleuterklas wordt er heel wat aandacht besteed aan het lichaamsschema. Tevens wordt er doorheen het schooljaar gewerkt rond het thema 'Zintuigen'. Daarom leek het ons leuk om dit thema eens op een andere manier uit te werken en hier ICT te integreren.

ICT-project voor kleuters

In het verleden werden reeds diverse ICT-projecten voor de lagere school uitgewerkt, maar het idee ontstond om een gelijkaardig project voor kleuters op te starten. De leerkrachten van de derde kleuterklas reageerden heel enthousiast en zo is het allemaal begonnen. Vernieuwend was het wel, want in die periode durfden nog niet veel leerkrachten in Vlaanderen het aan om een ICT-project op te starten voor kleuters. Toch is het een echte aanrader!

4. EYES, OOG VOOR ICT BIJ KLEUTERS

Inhoud van de opdrachten

De inhoud van dit project werd natuurlijk in de eerste plaats bepaald door de uitgedachte opdrachten. Oorspronkelijk was het de bedoeling om de deelnemende klassen maar een bepaalde periode aan één opdracht te laten werken. Doordat in de loop van het schooljaar nog scholen wensten in te stappen, werd deze tijdslijmet uiteindelijk geschrapt. De opdrachten werden bewust eenvoudig gehouden, want het was de bedoeling dat de kleuterleidsters zelf konden instaan voor de begeleiding van hun kleuters, zonder al te veel hulp van de ICT-coördinator.

- We krijgen elkaar in het oog (september): 'De vakantie is gedaan, tijd om terug naar school te gaan. We zetten nog eenmaal onze zonnebril op en tonen elkaar wie we eigenlijk zijn.' Maak dus een digitale klasfoto waarop de kleuters allemaal een zonnebril ophebben.

- Een coole bril voor mijn ogen (oktober-december): 'Wat ik wil, is mijn eigen coole bril. We maken zelf een bril.' Laat de kleuters een eigen bril ontwerpen. Maak daarvoor gebruik van het sjabloon dat je kunt downloaden van de site.

- Mijn mooie ogen (januari-maart): Gebruik de ogen van elke kleuter om hen een gezichtje te laten ontwerpen in Paint (of een ander tekenprogramma). Voor degenen die niet in staat zijn om de ogen van de kleuters te fotograferen, staan op de site een aantal voorbeeldogen die kunnen worden gedownload.

- Mijn oogjes vallen toe (april-juni): Laat de kleuters hun vakantiedromen op papier zetten. Dit kan op verschillende manieren: tekenen, kleuren, schilderen, met snippers werken, ... Je kunt natuurlijk ook op de computer werken.

Een Europese dimensie

Eén van de doelstellingen van dit ICT-project is om leerlingen van diverse landen (virtueel) met elkaar in contact te laten komen. De kleuters werken gedurende een bepaalde periode aan eenzelfde opdracht en komen tot een gelijkaardig, maar toch verschillend resultaat. Dit wordt bepaald door de verscheidenheid van deze deelnemende klassen. Door het gebruik van de foto's zien de kleuters een hele collectie aan (zelf)gemaakte (zonne)brillen. Tevens kunnen ze opmerken dat in sommige deelnemende klassen iedereen

dezelfde kleding (een bepaald uniform) draagt. Dit zijn allemaal aanknopingspunten om een bepaald thema verder uit te werken.

In Roemenië (Proselnici Kindergarden) bijvoorbeeld maakte men naar aanleiding van de opdracht 'Een coole bril voor mijn ogen' er nog een masker bij. Dit masker moest volgens de Roemeense traditie de boze geesten rond Kerstmis verjagen.

In Griekenland (23rd Nipiagogeio Katerinh) kaderde de kleuterschool het werk aan de computer in het thema 'Blind-zijn'. Zo konden de kleuters ervaren hoe het voelt wanneer je je ogen niet kunt gebruiken.

Samenwerking

Op de projectsite staan heel wat voorbeelden van hoe de kleuters samen actief bezig zijn bij het maken van de eigen brillen. Het werk aan de computer gebeurde meestal in partnerwerk, maar dit was natuurlijk ook afhankelijk van de beschikbare infrastructuur binnen de school.

Ook was er tijdens het project sprake van samenwerking tussen de verschillende leerkrachten. Zo konden ze via de website inspiratie opdoen voor de uitwerking van de opdrachten. Sommige scholen werkten het maken van zonnebrillen uit in het kader van het thema 'Sinterklaas' (Sint was zijn bril verloren, waardoor hij in zijn boek niet kon lezen welk speelgoed de kinderen wilden) of 'Kerstmis' (de nieuwste rage, de kerstboombrillen). En sommige leerkrachten mailden op eigen initiatief naar elkaar. Bovendien bracht de projectverantwoordelijke een bezoek aan een aantal Belgische en twee Nederlandse partners om te overleggen, het project wat bij te sturen en te evalueren. Deze samenwerking had zeker een meerwaarde. Verschillende partners van Eyes namen achteraf zelf ook wat voorbereidende stappen om een klein ICT-project uit de grond te stampen.

Vernieuwing en creativiteit

De opdrachten waren zodanig opgesteld dat de kleuters zelfstandig aan het werk konden. De kleuters leerden hierbij zelfstandig door het gebruik van het tekenprogramma Paint. Voor een kleuterschool bood het project bovendien een aantal andere methodes van lesgeven. Zo was het voor hen relatief nieuw om via een website de culturele verschillen duidelijk te maken. Elk land heeft immers zijn eigen gebruiken en gewoontes. Via de projectsite werden deze duidelijk (we denken bijvoorbeeld aan de klederdracht in bepaalde voormalige Oostbloklanden). Daarnaast maakten heel wat scholen gebruik van laptop en beamer om de resultaten te projecteren.

ICT-gebruik

Binnen dit project werd het gebruik van ICT op verschillende manieren aangemoedigd:

- De kleuters leerden gebruik te maken van het tekenprogramma Paint door het ontwerpen van een gezicht op basis van hun ogen (opdracht 3). De keuze viel op Paint omdat dit programma op elke computer aanwezig is. Natuurlijk waren de deelnemers vrij om een ander tekenprogramma te gebruiken.

- De kleuters gebruikten ICT door te surfen naar de website van het project om hun eigen resultaten en die van de andere deelnemers te bekijken.
- De leerkrachten mailden de resultaten van de opdrachten door naar de projectverantwoordelijke. Via deze weg kregen ze ook de nodige ondersteuning. Verder konden ze naar de website surfen om de stappenplannen en sjablonen te downloaden.
- Door het fotograferen van de leerlingen leerden de leerkrachten ook omgaan met een digitaal fotoestel.

Tevens waren er een aantal hulpmiddelen om dit project vlot te laten verlopen:

- Website: Om iedereen op de hoogte te houden van de stand van zaken van dit project, werd er een website gecreëerd. Op <http://eyes.gbsdewaterleest.be> vind je de verschillende opdrachten en resultaten terug. Tevens kun je er ook een aantal sjablonen downloaden voor de diverse opdrachten.
- Digitaal fotoestel: Om de kleuters netjes in beeld te brengen, heb je een digitaal fotoestel nodig.
- Paint: Paint is een tekenprogramma dat als standaard software aanwezig is op elke computer. De leerlingen kunnen door middel van dit programma hun eigen gezicht reconstrueren.
- E-mailprogramma: De resultaten van de opdrachten werden door de projectverantwoordelijke op de website gepubliceerd. Het was dus nodig om deze werkjes door te mailen door gebruik te maken van webmail of een e-mailprogramma.

Duurzaamheid en overdraagbaarheid

Dit ICT-project voor kleuters is een kant-en-klaarproject. Dit wil zeggen dat elke school de opdrachten volledig zelfstandig kan uitvoeren en dit project zelf kan laten doorgaan.

5. EVALUATIE VAN HET PROJECT

De kleuters

De kleuters hebben effectief een aantal zichtbare producten gerealiseerd: een eigen bril, een op de computer ontworpen gezicht op basis van hun ogen en een knutselwerkje of tekening van hun vakantiedromen. Het oordeel hierbij is dat de kleuters kunnen zien hoe anderen met eenzelfde opdracht tot een ander resultaat komen. Bovendien surfen ze (zelfs op hun leeftijd) op een veilige en doelgerichte manier. Ze worden immers niet zomaar losgelaten op het internet, maar navigeren binnen de diverse webpagina's van de projectsite.

De leerkrachten

Ook de leerkrachten hebben baat gehad bij hun deelname aan Eyes. Er was immers weinig ICT-kennis en tijdsinvestering vereist om deel te kunnen nemen. Bovendien kregen ze de nodige ondersteuning van de projectverantwoordelijke. De ICT-drempel werd hierbij bewust heel laag gehouden om te vermijden dat deelnemers zouden afhaken.

De school

Voor de school is het grootste voordeel van dit project dat je je kunt profileren als actieve ICT-school binnen Europa, waarbij je heel eenvoudig internationale contacten kunt leggen. De reactie van een van de deelnemende scholen (Aurélia Cezar, Scoala Ciprian Porumbescu, Constantza, Roemenië, 24 april 2008) spreekt boekdelen: *'Thanks for the possibility to become a real colleague and friend in this wonderful world of European teachers!'* Ook andere kleuterleidsters reageerden heel positief. Bewijs hiervan is dat velen in de nieuwe projecten wensten in te stappen.

Met het oog op de toekomst

Uiteindelijk is de specifieke meerwaarde van dit project geweest dat de leerkrachten uit het kleuteronderwijs het thema 'Zintuigen' eens op een andere manier gingen benaderen. We betreuen het feit dat enkele scholen wel mee instapten in dit project, maar zich niet engageerden en nauwelijks een opdracht vervulden. Naar de toekomst toe wordt er afgestapt van het koppelen van tijdslimieten aan een opdracht. In volgende projecten mogen de deelnemers de opdrachten uitvoeren hoe en wanneer het hen organisatorisch het beste uitkomt. Alle projecten blijven hierbij gedurende één schooljaar lopen.

6. BESLUIT

Deze manier van werken met kleuters bleek een schot in de roos. We werden trouwens voor dit project beloond met de eerste prijs (categorie 'Basisonderwijs') tijdens de eTwinningawards in mei 2008. Het juryrapport van deze wedstrijd vermeldde het volgende: 'Het is gedurfd om met kleuters rond internationalisering te werken. Eindelijk eens kleuters uit de ganse wereld die betrokken worden in een project. De kinderen op de foto's hebben er duidelijk zin in. Dit project gaat inhoudelijk verder dan louter uitwisseling en kennismaking met verschillende culturen. In het project wordt creatief gewerkt rond zintuigen en bewustwording en dit sluit mooi aan bij diverse eindtermen. In dit project is er ook ruimte voor de verschillende landen om het project op eigen manier verder uit te werken in de klas.' Voor de aansluiting bij de eindtermen ICT, zie werkmateriaal.

Ondertussen wordt er elk jaar een nieuw project opgezet voor kleuters, waarbij kan worden gerekend op massale belangstelling:

- 1 2 3 4: <http://1234.gbsdewaterleest.be>

- Sp@ce: <http://space.gbsdewaterleest.be>

Sinds twee jaar worden de projectsites enkel nog in het Nederlands en het Engels aangeboden. Dit heeft te maken met het feit dat een potentiële deelnemer uit Brazilië bij een project had gevraagd om de site te laten vertalen in het Portugees. Toen dit was gebeurd, heeft hij niets meer van zich laten horen. Jammer, maar dit is een risico dat moet genomen worden.

7. WERKMATERIAAL

Op de website van Eyes (<http://eyes.gbsdewaterleest.be>) vind je:

- een infobrochure
- het sjabloon voor opdracht 2: 'Een coole bril voor mijn ogen'
- sjablonen voor opdracht 3: 'Mijn mooie ogen'
- een Eyes-diploma

[Matrix eindtermen ICT](#)

EYES: Matrix Eindtermen ICT

	1	2	3	4	5	6	7
<i>1. Muzische vorming - Beeld</i>							
1.2 materiaalgevoeligheid ontwikkelen door exploreren en experimenteren.			X	X			
1.4 verschillende beeldende, technische middelen aanwenden en samen gebruiken om tot beeldend werk te komen.		X	X				
1.5 impressies uiten in een persoonlijke, authentieke creatie en plezier scheppen in het zoeken en vinden.	X			X			
<i>6. Muzische vorming - Attitudes</i>							
6.1 openstaan voor nieuwe dingen uit hun omgeving.	X						
6.2 ervan genieten bezig te zijn met de dingen die hen omringen om hun expressiemogelijkheden te ontdekken.	X						
6.3 vertrouwen op hun expressiemogelijkheden en durven hun eigen expressiestijl tonen.				X			
<i>2. Wereldoriëntatie - Technologie</i>							
2.5 zich bereid tonen om veilig om te gaan met materialen en gereedschap van de klas.		X					

1. De leerlingen hebben een positieve houding tegenover ICT en zijn bereid ICT te gebruiken ter ondersteuning van hun leren.
2. De leerlingen gebruiken ICT op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier.
3. De leerlingen kunnen zelfstandig oefenen en leren in een door ICT ondersteunde leeromgeving.
4. De leerlingen kunnen ICT gebruiken om eigen ideeën creatief vorm te geven.
5. De leerlingen kunnen met behulp van ICT voor hen bestemde digitale informatie opzoeken, verwerken en bewaren.
6. De leerlingen kunnen ICT gebruiken bij het voorstellen van informatie aan anderen.
7. De leerlingen kunnen ICT gebruiken om op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier te communiceren.